

REGIONALT SERVICEPROGRAM FÖR ÖREBRO LÄN

Tillgänglighet till service på landsbygden. Regionalt
serviceprogram för Örebro län

Öhrn Per Anders, Reg utv Näringslivsutveckling
Per-anders.ohrn@regionorebrolan.se

Innehåll

Inledning och syfte	3
Regionala Utvecklings Strategin RUS.....	3
Avgränsning	3
Nuläges analys av service på landsbygden i Örebro län.....	3
Mål.....	4
Handlingsplan för kommersiell service för Region Örebro län	4
Insatsområde 1 Stödformer som riktar sig till butiker och drivmedelsstationer på landsbygden.....	5
Insatsområde 2 – Stimulera till lokal offentlig upphandling	5
Insatsområde 3 – Samordnade servicelösningar och lokala mötesplatser.....	5
Insatsområde 4 Alternativa Servicelösningar och spridning av framgångsrika arbetsätt och metoder.....	6
Insatsområde 5 Betaltjänster	6
Uppföljning	6
Bilaga 1	7

Inledning och syfte

Tillgänglighet till grundläggande service för boende, besökare och företag är en viktig del i arbetet med att skapa attraktiva livs- och boendemiljöer. Regeringen framhåller vikten av att alla delar av landet ges möjlighet att utvecklas. För att skapa en god miljö med hög attraktivitet är insatser som bidrar till en god servicenivå viktiga. Regeringen har därför gett regionerna ett erbjudande att ta fram regionala serviceprogram.

Det tidigare regionala serviceprogrammet för Örebro län togs fram av Länsstyrelsen i Örebro län, men ansvaret gick över till Region Örebro län 2015. Programmet skulle gälla till 2018, men har blivit förlängt. Nu pågår en process kring landsbygdsprogrammet nationellt som kommer att påverka insatser för den kommersiella servicen i länet. Region Örebro län har därför fattat beslut om att revidera det gamla programmet. Det reviderade programmet gäller tillsvidare.

Syftet med det Regionala Serviceprogrammet (RSP) är att bidra till en god tillgänglighet av kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv på landsbygden i Örebro län. Att bevara och utveckla servicen har en stor betydelse för att upprätthålla attraktiva livs- och boendemiljöer och ge företagen bra förutsättningar för att kunna verka och utvecklas på landsbygden.

Regionala Utvecklings Strategin RUS

Det Regionala Serviceprogrammet (RSP) skall ha och har sin koppling till den Regionala Utvecklings Strategin (RUS) för Region Örebro län. Arbetet med RSP förankras i RUS och dess vision gällande att vara en region för alla. De övergripande målen inom RUS är stark konkurrenskraft, hög och jämlik livskvalitet samt god resurseffektivitet

Utvecklingsinsatser och investeringar ska leda till hög och jämlik livskvalitet för länets alla invånare och till stark konkurrenskraft. Samtidigt får inte de planetära gränserna överskridas, eftersom både människors hälsa och den ekonomiska utvecklingen är beroende av att ekosystemen är i balans.

Jämställdhetsintegrering i allt vi gör. Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett nationellt prioriterat mål och en förutsättning för utveckling. För att nå vår vision använder vi jämställdhetsintegrering i hela den regionala utvecklingsstrategin och i det faktiska utförandet.¹

Avgränsning

Det regionala serviceprogrammet inriktar sig på att främja tillgången på kommersiell service i servicegläsa områden. Den geografiska avgränsningen är Örebro län med undantag från centralorterna i samtliga kommuner. Programmet gör även avgränsningar gällande bredband och kollektivtrafiken samt andra intresseområden som kompetens, sjönära lägen, den cirkulära ekonomin och kulturen. För dessa områden finns det i de flesta fall andra strategier och program.

Nuläges analys av service på landsbygden i Örebro län

Örebro län är ett litet län med 12 kommuner och generellt ganska korta avstånd. Det finns relativt gott om livsmedelsbutiker på landsbygden vilket innebär att de flesta som bor i länet har nära till service. Under de senaste åren har få butiker lagts ner och trenden verkar vara nya servicelösningar

¹ RUS Region Örebro Län

på de orter där servicen saknas. I Örebro län finns det i dag cirka fem obemannade butiker på landsbygden. Den här sortens butik är på frammarsch men i dagsläget saknas övrig service som betaltjänster, paketutlämning mm i butikerna. Förhoppningen är detta kommer att utvecklas i takt med att butikerna blir mer etablerade runt om i länet.

Inför framtagandet av RSP genomfördes en analys av landsbygderna i Örebro län. Analysen har tagit fasta på de instruktioner som getts av Tillväxtverket i riktlinjerna för framtagande av regionala serviceprogram och omfattar tillgången till service.²

Sammanfattningsvis visar underlaget följande vad gäller servicetillgången:

- 95-98 procent av befolkningen har kortare resväg än en mil till dagligvarubutik, eller posttjänst.³
- 85 procent av befolkningen har kortare resväg än en mil till dagkassehantering och betaltjänster.
- 97 procent av befolkningen har kortare resväg än en mil till närmaste drivmedelsstation.

Det finns delar av länet där servicen är mer gles och en utmaning är att utveckla servicen även där. Som exempel kan nämnas andra servicelösningar än just butiker. Det kan vara privata aktörer som anordnar inköpsresor där de boende bussas in till närmsta centralort och kan där göra de ärenden som behövs. Men även digitala plattformar med fokus på service och varor öppnar upp nya möjligheter för service företag och boende på landsbygden. Det förutsätter visserligen både kunskap och bredbandsuppkoppling för att kunna tillgodogöra sig den service samt även att det finns logistiklösningar för leverans av paket.

Trenden i Örebro län – liksom i övriga landet – är att städerna växer. Städernas storlek och täthet lockar med nya möjligheter till företagande och försörjning, utbildning, kultur och upplevelser. Befolkningen i många av de mindre orterna minskar. Däremot minskar inte landsbygdsbefolkningarna längre. Närheten till naturen och den sammanhållna gemenskapen är två av flera viktiga faktorer för landsbygdernas attraktionskraft. Befolkningen i Örebro län beräknas öka med omkring 30 000 personer till år 2030.⁴

Mål

Region Örebro län serviceprogram gäller för perioden fram till att nya mål och insatser ges av Tillväxtverket. Serviceprogrammet ska bidra till att skapa attraktiva livsmiljöer genom att stimulera till en god tillgänglighet till kommersiell service för medborgare och näringsliv på landsbygd.

Handlingsplan för kommersiell service för Region Örebro län

Region Örebro Län (RÖL) är ansvarig för det regionala serviceprogrammet. Region Örebro läns regionala serviceprogram är indelat i fem insatsområden

² PIPOS databas Tillväxtverket

³ Bilaga 1

⁴ Källa RUS Örebro län

Insatsområde 1 Stödformer som riktar sig till butiker och drivmedelsstationer på landsbygden.

Det finns i dag olika bidrag som riktar sig mot främst butiker, men även till drivmedelsstationer på landsbygden. Förordningen som stöder dessa är: Förordning (2000:284) om stöd till kommersiell service.

Enligt förordningen får de stöd som beviljas till butiker inte vara större än vad som behövs med hänsyn till övriga finansieringsmöjligheter vilket betyder att om företaget har en god ekonomi så kan de genomföra investeringarna utan stöd. Stöden får lämnas i områden där servicen är gles och får inte riskera att snedvrider konkurrensen. Stöden för servicen bör ges i förhållande till tillgänglighet på service och på hållbarheten både för miljön och även för möjlighet till serviceställets överlevnad. Stöd kan lämnas till näringsidkare som säljer dagligvaror eller drivmedel. Försäljningsstället ska vara minst 8-10 km från närmaste annat försäljningsställe. Region Örebro län hanterar i dag fyra olika stödformer till kommersiell service:

Investeringsbidrag som gäller satsningar främst i investeringar som inredning och inventarier. Investeringsbidraget är den stödformen som är prioriterad av Region Örebro län.

Hemsändningsbidrag lämnas till kommuner för att bekosta kommunernas hemsändning av varor till de hushåll som saknar möjligheter att på annat sätt ta sig till butiken. Bidraget lämnas endast om de direkta kostnaderna uppgår till minst ett halvt basbelopp per kommun.

Servicebidraget får endast beviljas om det finns synnerliga skäl. Regionen bedömer synnerliga skäl som att ägaren drabbas av svår sjukdom eller affären på något sätt drabbas av skada så som brand.

Särskilt driftstöd i sårbara och utsatta lägen är ett stöd med extramedel från Tillväxtverket till särskilt utpekade livsmedelsbutiker som uppfyller vissa specifika kriterier.

Insatsområde 2 – Stimulera till lokal offentlig upphandling

Mål: Utvecklad lokal offentlig upphandling där småskaliga företag, inklusive sociala företag, kan leverera till det offentliga i ökad omfattning. Små och medelstora företag spelar en viktig roll genom att bidra till tillväxt, social sammanhållning och att skapa jobb på landsbygden. De är också en viktig grund för ökad innovationsutveckling.

- RÖL skall bidra till ökade kunskaper inom offentlig upphandling för att minska antal krav som inte är relevanta och främja för flexibla och effektiva upphandlingar.

Insatsområde 3 – Samordnade servicelösningar och lokala mötesplatser.

Mål: Nya samordnade servicelösningar mellan kommersiell och offentlig service möjliggörs genom att utveckla och testa samverkansmodeller

Samordnade servicelösningar så kallade Servicepunkter kan vara en metod för att bibehålla servicen. Landsbygdshandeln, biblioteket, kyrkan, föreningslokalen eller bruket kan vara en servicepunkt för t.ex. kommersiell, offentlig service och kultur.

- Insatsområdet skall stödja utveckling av modeller där offentliga, kommersiella och ideella utövare kan mötas och hitta gemensamma lösningar för utveckling av service och hållbara platser.

Insatsområde 4 Alternativa Servicelösningar och spridning av framgångsrika arbetsätt och metoder.

Mål: Bättre kunskapsnivå för servicefrågorna och spridning av framgångsrika arbetsätt och metoder.

Det har dykt upp fler och fler obemannade butiker runt om i landet och på landsbygden. En obemannad butik är till stora delar helt digital och man kan utföra sina affärer under stora delar av dygnet. Det finns idag ett antal obemannade butiker i regionen och det Regionala Serviceprogrammet skall stödja och följa utvecklingen av nya möjligheter inom kommersiell service.

- Insatsområdet skall stödja informationsinsatser, seminarier, möten och studiebesök för politiker och tjänstemän inom området landsbygdsutveckling med särskilt fokus på servicefrågor. Insatserna sker i samverkan med de lokala aktörerna.
- Insatsområdet skall stödja mötesplatser för de lokala landsbygdsutvecklarna i kommunerna, för att skapa möjlighet till erfarenhetsutbyte och hitta samordningsprojekt över kommungränserna.
- RÖL skall i egenskap av ansvarig för det regionala serviceprogrammet samla aktörerna, för att följa upp genomförda insatser och sätta upp prioriteringar inför nästföljande år.

Insatsområde 5 Betaltjänster

Mål: Bättre kunskapsnivå för betaltjänster och hantering av kontanter.

Länsstyrelsen i Örebro har uppdrag av PTS att undersöka möjligheter och krav för olika typer av betaltjänster i landet. En viktig aspekt för kommersiell service och företagande på landsbygden är just olika typer av betaltjänster och möjligheten att hantera kontanter. För restauranger och butiker i mindre orter och på landsbygden är kostnaden för hantering av växelkassa och inlämning av kontanter hög. Enligt den rapport som Länsstyrelsen i Örebro län har gjort så kan man läsa om de problem som finns gällande Grundläggande betaltjänster. Hela rapporten finns att läsa på;⁵

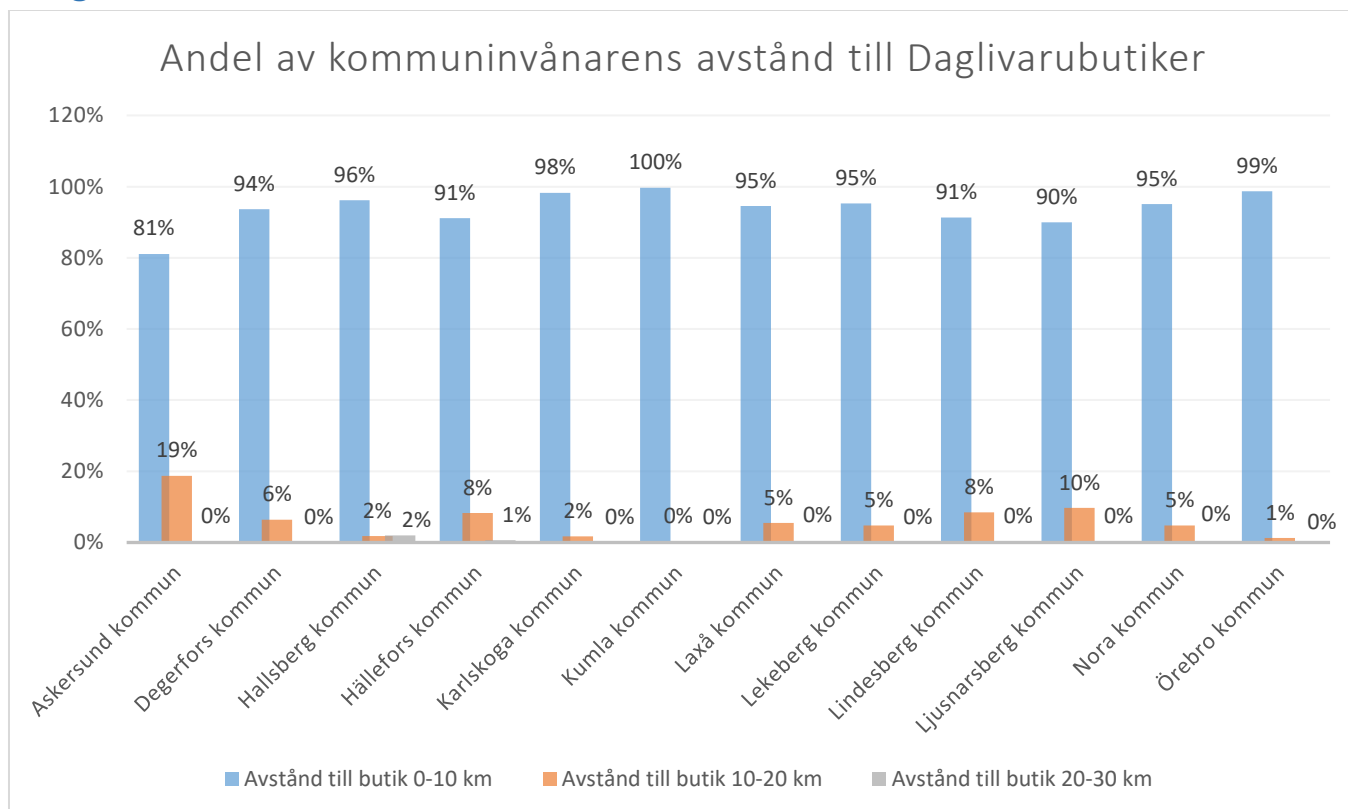
- RÖL skall i egenskap av ansvarig för det regionala serviceprogrammet ta del av de insatser kring möjligheten att hantera kontanter och olika typer av betaltjänster som tas fram av länsstyrelsen.

Uppföljning

Uppföljningen av det Regionala Service programmet RSP läggs ut på Region Örebro läns webbsida, där även information om insatser och möjligheter med anknytning till RSP kommer att finnas tillgänglig. Uppföljning sker också till de olika aktörerna i Serviceprogrammet för att följa upp genomförda insatser och sätta upp prioriteringar inför nästföljande år.

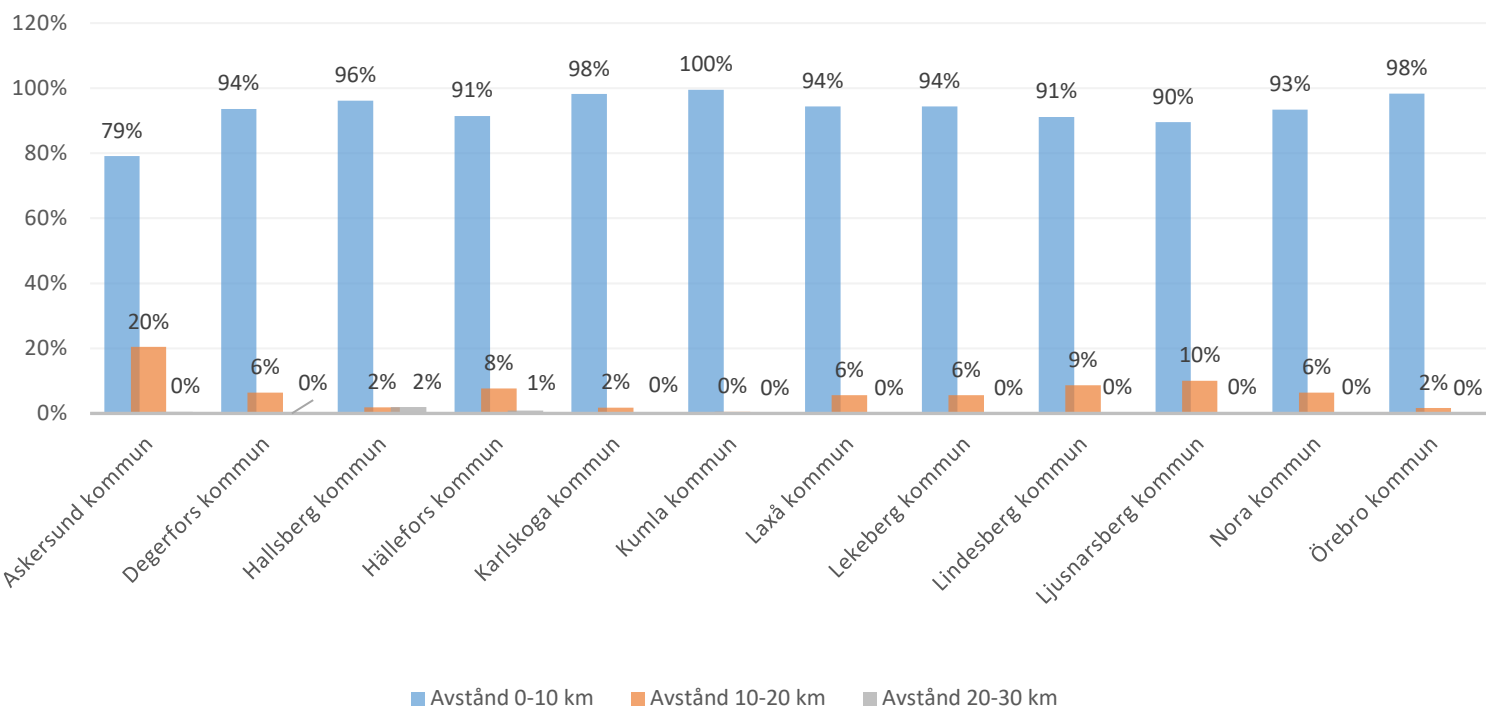
⁵ Bevakningsrapport från Länsstyrelsen i Örebro län

Bilaga 1

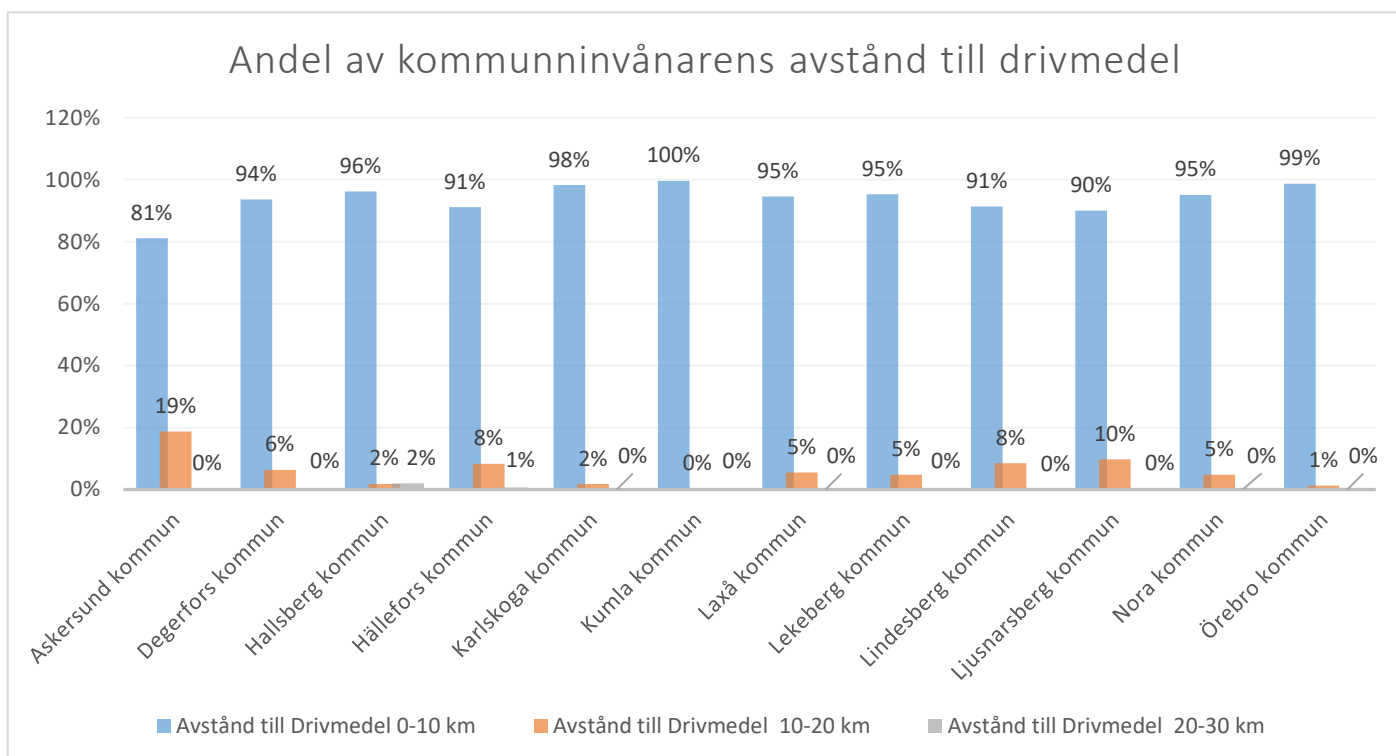

	Avstånd till butik 0-10 km	Avstånd till butik 10-20 km	Avstånd till butik 20-30 km
Askersund kommun	81%	19%	0%
Degerfors kommun	94%	6%	0%
Hallsberg kommun	96%	2%	2%
Hällefors kommun	91%	8%	1%
Karlskoga kommun	98%	2%	0%
Kumla kommun	100%	0%	0%
Laxå kommun	95%	5%	0%
Lekeberg kommun	95%	5%	0%
Lindesberg kommun	91%	8%	0%
Ljusnarsberg kommun	90%	10%	0%
Nora kommun	95%	5%	0%
Örebro kommun	99%	1%	0%

Andel av kommuninvånarens avstånd till Posthantering

	Avstånd 0-10 km	Avstånd 10-20 km	Avstånd 20-30 km
Askersund kommun	79%	20%	0%
Degerfors kommun	94%	6%	0%
Hallsberg kommun	96%	2%	2%
Hällefors kommun	91%	8%	1%
Karlskoga kommun	98%	2%	0%
Kumla kommun	100%	0%	0%
Laxå kommun	94%	6%	0%
Lekeberg kommun	94%	6%	0%
Lindsberg kommun	91%	9%	0%
Ljusnarsberg kommun	90%	10%	0%
Nora kommun	93%	6%	0%
Örebro kommun	98%	2%	0%

	Avstånd till Drivmedel 0-10 km	Avstånd till Drivmedel 10-20 km	Avstånd till Drivmedel 20-30 km
Askersund kommun	81%	19%	0%
Degerfors kommun	94%	6%	0%
Hallsberg kommun	96%	2%	2%
Hällefors kommun	91%	8%	1%
Karlskoga kommun	98%	2%	0%
Kumla kommun	100%	0%	0%
Laxå kommun	95%	5%	0%
Lekeberg kommun	95%	5%	0%
Lindesberg kommun	91%	8%	0%
Ljusnarsberg kommun	90%	10%	0%
Nora kommun	95%	5%	0%
Örebro kommun	99%	1%	0%